

MILJÖUTSKOTTETS UTLÅTANDE 22/2008 rd

Regeringens proposition om statsbudgeten för 2009

Till finansutskottet

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 19 september 2008 propositionen om statsbudgeten för 2009 (RP 116/2008 rd) till finansutskottet för beredning.

Miljöutskottet har med stöd av 38 § 3 mom. i riksdagens arbetsordning beslutat lämna utlåtande om sitt behörighetsområde till finansutskottet.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- budgetråd Pekka Pelkonen, finansministeriet
- regeringsråd Ulla Kaarikivi-Laine, bostadsråd Riitta Kimari, byggnadsråd Erkki Laitinen, konsultativ tjänsteman Jaakko Ojala, utvecklingsdirektör Markku Tahvanainen, miljöråd Olli Pahkala, naturvårdsövervakare Pekka Salminen, överingenjör Jorma Kaloinen och överingenjör Jukka Vuontela, miljöministeriet
- vattenförvaltningsråd Jaakko Sierla, överinspektör Matti Heikurainen, överinspektör Hanna Mattila och överinspektör Kaisa Pirkola, jord- och skogsbruksministeriet
- sjöfartsråd Sirkka-Heleena Nyman och konsultativ tjänsteman Riitta Viren, kommunikationsministeriet
- industriråd Paula Nybergh och överinspektör Heli Vuori-Karvia, arbets- och näringsministeriet
- professor Peter Lund, Tekniska högskolan

- forskarprofessor Ilkka Savolainen, Statens tekniska forskningscentral
- verkställande direktör Jouko Kinnunen, Motiva Oy
- produktlinjechef Jaana Suur-Askola, Uponor Suomi Oy
- specialplanerare Kimmo Huovinen, Finansierings- och utvecklingscentralen för boendet
- forskningschef Heikki Toivonen, chefsforskare Heikki Pitkänen, överingenjör Kalervo Jolma, specialforskare Per Mickwitz och överingenjör Erkki Santala, Finlands miljöcentral
- naturskyddschef Päivi Lundvall, Lapplands miljöcentral
- vattenförsörjningsingenjör Jyrki Lammila, Sydvästra Finlands miljöcentral
- direktör Marketta Virta, Nylands miljöcentral
- biträdande direktör Marja-Liisa Hintsanen, Forststyrelsen
- miljöexpert Vesa Valpasvuori och sakkunnig Eero Hiltunen, Finlands Kommunförbund
- naturskyddssekreterare Tapani Veistola, Finlands naturskyddsförbund rf
- chef för bostadsbranschen, direktör Aija Tasa, Suomen toimitila- ja rakennuttajaliitto RAKLI ry
- chef för havsprogrammet Anita Mäkinen, WWF Finland.

Dessutom har utskottet fått ett skriftligt utlåtande från Vuokralaisten Keskusliitto.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Motivering

1 Samhällen, byggande och boende

Främjande av boende till ett skäligt pris

Budgetpropositionen följer regeringens bostadspolitiska åtgärdsprogram från den 14 februari 2008 där de centrala bostadspolitiska åtgärderna för valperioden anges. Utskottet anser att programmet prioriterar de rätta sakerna: regeringen vill bland annat främja boende till ett skäligt pris i tillväxtcentrum, förtäta samhällsstrukturen, förbättra boendesituationen för de som har det sämst ställt och främja ett bra underhåll av bostadshus och utveckla trivsamma boendemiljöer. Detaljerade mål för att kunna utveckla dessa helheter har satts upp i separata program, dvs. 1) avsiktsförklaringen om åtgärder för att förbättra utbudet av tomter och bostäder i Helsingforsregionen mellan staten och kommunerna i Helsingforsregionen 2) programmet för att minska långtidsbostadslösheten och 3) strategin för ombyggnad (delbetänkandet 3.7.2008).

Dyra boendeutgifter har orsakat problem särskilt i Helsingforsregionen och i de största tillväxtcentrumen inte bara för hushållen utan också med tanke på en fungerande arbetsmarknad och förutsättningarna för ekonomisk tillväxt. Det finns inte tillräckligt med små bostäder och hyreslägenheter. Boendebehov och bostadsutbud har inte varit i balans.

Utskottet konstaterar att konjunkturläget tydligt har försämrats från det budgetpropositionen utarbetades. Krisen på världens finansmarknader har återspeglats också i Finland och syns redan på bostadsmarknaden. Efterfrågan på nya bostäder började försämrats redan för ett år sedan, utsikterna för byggbranschen likaså. Därför har bostadsproduktionen närapå stannat av helt. Den globala finanskrisen har förvärrat situationen ytterligare.

Utskottet betonar att man måste vara beredd att öka det offentliga byggandet och särskilt den statsstödda produktionen av hyreslägenheter i tillväxtcentrum nästa år, då byggnadskostnader-

na och konjunkturerna sannolikt kommer att ge bra förutsättningar för det. Den statsstödda produktionen av hyreslägenheter bör inledas snabbt. Särskilt kommunerna i huvudstadsregionen bör se till att det finns förmånliga tomter för hyresbostäder. Budgetpropositionen har som mål byggstart för 6 000 bostäder, men det ser ut som om antalet 2008 kommer att stanna vid något över 4 000. Utan särskilda tilläggsåtgärder kommer fullmakten inte heller att uppfyllas 2009. Som en följd av den globala finanskrisen har kostnaderna för refinansiering av de finländska kreditinstituten klart ökat och en del av kreditinstituten är inte intresserade av att erbjuda räntestödslån.

Därför är budgetpropositionens fullmakt att bevilja tidsbundna startbidrag till ett sammanlagt belopp av högst 10 miljoner euro i de kommuner som undertecknat avsiktsförklaringen mellan staten och Helsingforsregionen viktig, låt vara att beloppet är relativt litet. Bidragen är avsedda för dem som bygger hyresbostäder och bostadsrättsbostäder för andra än grupper med särskilda behov (10 000 euro per bostad) i enlighet med lagen om räntestöd för hyresbostadslån och bostadsrättshuslån. Fullmakten på 7 miljoner för att bygga kommunalteknik på nya bostadsområden är också nödvändig.

Det behövs tillräckligt med bostadstomter av olika slag för att kunna trygga utbudet av bostäder som till ett skäligt pris fyller olika boendebehov. Stora förväntningar ställs speciellt på den avsiktsförklaring där kommunerna i Helsingforsregionen har lagt fram ett gemensamt mål att producera 12 000—13 000 bostäder per år, varav 20 procent ska genomföras som statsstödd hyresbostadsproduktion till skäligt pris. Utskottet föreslår att

finansutskottet särskilt följer hur den globala finanskrisen utvecklas och vilka effekter den får för bostadsmarknaden. Utskottet betonar att man måste vara beredd på att beroende på hur situationen förändras påverka bostadsmarknaden

speciellt genom att inleda produktion av hyresbostäder till ett skäligt pris. Utskottet har också beslutat att för sin del bevara utvecklingen.

Boendets klimateffekter

Vid sidan av främjande av boende till ett skäligt pris är även en förtätning av samhällsstrukturen i stadsregioner och en minskning av boendets klimatutsläpp viktiga mål. För att kunna bromsa klimatförändringen behöver boendets energieffektivitet definitivt förbättras, eftersom uppvärmningen av byggnader ger upphov till omkring 30 procent av våra växthusgasutsläpp och står för omkring 40 procent av energiförbrukningen. I enlighet med det bostadspolitiska åtgärdsprogrammet håller Finansierings- och utvecklingscentralen för boendet på att ta fram ett förslag till ett experimentbyggnadsprogram som gäller reparationer och till ett program för utvecklingsprojekt som gäller boende för 2009—2012. Centralen har skisserats upp en vision om energieffektiviteten. Enligt den ska allt nybygge och en tredjedel av ombyggnaderna genomföras med en kvalitet som motsvarar passivhus. År 2030 ska alla nya byggnader vara nollenergihus och ombyggnaderna genomgående hålla en kvalitet som motsvarar passivhus. Syftet med Utvecklingscentralen för teknologi och innovationers program Det hållbara samhället är att skapa ny och förnybar affärsverksamhet då det gäller planering, byggande, underhåll och reparation av energieffektiva områden och byggnader.

Strategin för ombyggnad är betydelsefull, menar utskottet, av den anledningen att om man reglerar energieffektivitet bara i fråga om nybyggande kommer åtgärderna att gälla enbart en marginell del av byggnadsbeståndet. Ur en klimat- och energipolitisk synvinkel är det viktigt att rikta in åtgärder som ökar energieffektiviteten på hela byggnadsbeståndet och att hejda en splittring av samhällsstrukturen. Det förutsätter att kompletteringsbyggandet ökas och att nya bostadsområden placeras på ett ändamålsenligt sätt med tanke på samhällsstrukturen och kollektivtrafikförbindelserna. Utskottet betonar att Finansierings- och utvecklingscentralen för boen-

det, som inledde sin verksamhet i år, måste få sin roll som en myndighet som arbetar för att bromsa upp klimatförändringen bekräftad och ges möjlighet att fullgöra sitt uppdrag.

Utskottet anser det ökade understödet för reparationsverksamhet (35.20.55) som mycket nödvändigt med tanke på de klimatpolitiska målen. Av beloppet är 20 miljoner euro avsedda för investeringar som förbättrar energieffektiviteten i flervånings- och radhus, 2 miljoner euro för ett behovsprövat understöd för invånare i småhus och 46,5 miljoner euro för understöd för reparation av bostäder och sanitära olägenheter. Energireparationer i småhus stöds genom hushållsavdraget. Reparationsunderstöd används för till exempel installation av hissar och reparation av bostäder, åtgärder som fortsatt prioriteras för att möjliggöra för äldre och funktionshindrade att bo kvar hemma.

Utskottet vill i detta sammanhang också peka på nivån för understödet för vård av byggnadsarvet (35.20.64). Anslaget används huvudsakligen för understöd till privata ägare för att bevara värdefullt byggnadsarv i enlighet med skyddsvärdena. Regeringen föreslår som under tidigare år 2,35 miljoner euro under momentet. Utskottet poängterar att man hela tiden varit tvungen att förkasta ansökningar för att anslaget är så pass litet. Därmed finns det risk för att kulturhistoriska värden går förlorade för kommande generationer.

Fullmakt för understöd till grupper med särskilda behov

Regeringen föreslår att fullmakten för investeringsunderstöd till grupper med särskilda behov ska ligga kvar på årets nivå, 85 miljoner euro. Pengarna behövs för att kunna ersätta det minskade antalet platser inom institutionsvården med understöd till boendetjänster. Målet är att avskaffa långtidsbostadslösheten, övergå från en modell där de funktionshindrade vårdas på institution till stödboende och ta sig an de utmaningar som den snabba ökningen i antalet äldre medför. Trots att anslaget är relativt väl tilltaget är det nödvändigt att följa upp hur det räcker till, speciellt nu när procentsatserna höjts i och med

lagen om ändring av lagen om understöd för förbättring av bostadsförhållandena för grupper med särskilda behov¹. I samband med behandlingen av lagändringen betonade utskottet att det är viktigt att följa upp hur investeringsfullmakten räcker till och att bedöma behovet av höjningar i samband med nästa statsbudget med hänsyn till de frågor utskottet tog upp i sitt betänkande. Utskottet föreslår att

finansutskottet särskilt följer upp hur fullmakten för investeringsunderstöd för förbättring av bostadsförhållandena för grupper med särskilda behov räcker till.

2 Åtgärder mot klimatförändringen

Utskottet har granskat budgetpropositionen utgående från bland annat klimat- och energipolitiken. Klimatförändringen är en av våra tiders största utmaningar. Finland ska bära sitt ansvar för bromsandet av klimatförändringen och anpassa sig till den tillsammans med resten av EU. Regeringen håller på att finslipa en långsiktig klimat- och energistrategi, där de centrala syftena och medlen för klimat- och energipolitiken i Finland läggs fast som en del av Europeiska unionen och dess syften. Utskottet poängterar att det inte går att behandla budgetpropositionen separat från strategin, utan att de bildar eller åtminstone borde bilda en integrerad helhet, som för samman de olika delområdena inom klimatpolitiken. Å andra sidan kommer strategin troligen att även innehålla styrmedel som inte ingår i budgetpropositionen. Strategin skapar alltså ramar för klimatpolitiken och alla dess delområden.

Åtgärderna mot klimatförändringen och utmaningarna i anpassningen till den finns under olika förvaltningsområden, vilket gör budgeten splittrad. Men klimatpolitiken bör granskas som helhet och strukturen och framställningssättet i budgetpropositionen utvecklas åt det hållet, understryker utskottet. Utsläppsmålen kommer

oundvikligen att vara striktare i framtiden. Då torde även behovet av statlig finansiering öka. Därför behöver budgetpropositionen utvecklas för att effektiviteten och effekten av styrmedlen och de skadliga eller motstridiga incitamenten ska kunna identifieras och bedömas bättre. Det går att påverka utsläppsmängderna genom skatter och avgifter, antingen direkt eller indirekt. Även en större exakthet i budgetens förklaringsdel och i de samhälleliga effektmålen är av vikt för klimatpolitiken. Särskilt då det gäller infrastrukturåtgärder bör granskningen vara mycket långsiktig. Perspektivet ska sträcka sig flera decennier framåt. Utskottet menar att finansutskottet behöver göra något åt behandlingen av budgetpropositionen för att en förvaltningsövergripande helhetssyn ska bli möjlig.

Utskottet välkomnar att anslagen för genomförandet av målen i klimat- och energipolitiken ökar. Detta gäller speciellt anslagen för reparationsinvesteringar i byggnader, stöd till energinvesteringar, forskning och produktutveckling och köp av utsläppsrättigheter.

I fortsättningen är det nödvändigt att utvärdera i synnerhet de valda styrmedlens effektivitet och till exempel ta ställning till om resultat kunde nås mera kostnadseffektivt på marknadsvillkor och marknadsdrivet. Marknadsdrivna åtgärder stöder och katalyserar kommersialiseringprocessen och ökar tillväxten på marknaden då man använder olika marknadsmekanismer och marknadskrafter, såsom anbudsförfarande, offentlig upphandling, inmatningspriser, information och märkning. Valet av styrmedel utgör naturligtvis ett led i hela klimat- och energistrategin. I budgetpropositionen bör man satsa tillräckligt på forskning och produktutveckling för att utveckla ny teknik och de nya styrmedlen ska stödja ibruktageandet av dessa tekniker. Brist på sakkunniga i miljöekonomi och inom branschen som helhet kommer att utgöra ett problem. Därför bör man ge utbildning och forskning hög prioritet.

Med tanke på att målen för minskade utsläpp kommer att bli striktare är det väsentligt att känna igen faktorer som även indirekt påverkar klimatpolitiken och på ett kostnadseffektivt sätt

¹ MiUB 5/2008 rd — RP 59/2008 rd, lagen trädde i kraft den 1 juli 2008 (448/2008).

satsa på de allra effektivaste åtgärderna. Åtgärderna har samband med en förtätning av samhällsstrukturen inom stadsregioner och den potentiella möjligheten att minska utsläppen från trafik och markanvändning. Utskottet anser att budgetpropositionen också stöder åtgärderna i den trafikpolitiska redogörelsen för att bekämpa klimatförändringen. Målen och medlen kommer dock att anges noggrannare i den nya klimat- och energistrategin. För stöd för trafik och köp av tjänster föreslås totalt 200 miljoner euro, varav 99,4 miljoner euro ska användas för köp av tjänster inom kollektivtrafiken och stöd för kollektivtrafiken. Inom 15 stadsområden arbetar man på att ta fram utvecklingsprogram för kollektivtrafiken och det finns ett stöd om 5 miljoner euro för kollektivtrafiken i stora städer. Utskottet vill betona trafiksektorns roll i klimatpolitiken, eftersom trafikens växthusgasutsläpp står för cirka en femtedel av alla utsläpp i Finland. Därför kunde man lämpligen överväga möjligheten att höja stödnivån. Utskottet föreslår därför att

finansutskottet överväger möjligheten att höja stödet för kollektivtrafiken.

Nu när utsläppshandeln har inletts är det viktigt med tanke på helheten att satsa på att minska utsläppen inom sektorer utanför utsläppshandeln. Utom trafiken gäller det hushåll, små och medelstora företag och den offentliga sektorn. Ökad energieffektivitet är det snabbaste och kostnads-effektivaste sättet att reducera utsläppen.

Efterfrågan på redskap för att bromsa klimatförändringen och främja energieffektiviteten har ökat kraftigt bland företag och konsumenter och inom offentlig sektor. Denna ökade medvetenhet bland medborgarna bör tas till vara genom att satsa tillräckligt på kommunikation och rådgivning. Regeringen föreslår 3,4 miljoner euro för främjande av energisparande och användning av förnybar energi samt energiinformation (32.60.20), men anslaget är otillräckligt på grund av den ökade efterfrågan. Det är angeläget, menar utskottet, att erbjuda opartisk och neutral information kontinuerligt, inte utifrån enskilda projekt.

Att trygga verksamheten vid Motiva Oy, som erbjuder rådgivning och service, är av primär vikt. Men därtill bör man också överväga att inrätta ett regionalt rådgivningsnätverk som betjänar kommuner, konsumenter och små och medelstora företag. Utskottet föreslår att anslagen för information och kommunikation ska höjas för att främja åtgärder som behövs för att bromsa klimatförändringen.

Utskottet föreslår

att finansutskottet föreslår att anslaget för främjande av energisparande och användning av förnybar energi samt energiinformation ska höjas till 5 miljoner euro.

Utskottet konstaterar i detta sammanhang att riksomfattande naturskydds- och miljöorganisationer spelar en viktig roll i dialogen och informationsförmedlingen mellan medborgare och förvaltning och att de utför ett viktigt arbete bland annat genom att förmedla och sprida information om klimatförändringen. Anslaget föreslås ligga kvar på 2 miljoner euro (35.01.65) men dess användningsområde föreslås bli utvidgat till att även täcka stödet till kommuner och sammanslutningar som kommunerna inrättat för förvärv av friluftsområden för att stödja förvärvandet av friluftsområden. Eftersom detta tär på understöden för andra ändamål, anser utskottet att anslaget bör ökas.

3 Skyddet av Östersjön

Avloppsvattenhantering i glesbygden; matarledning och avloppshantering på fastigheter

Avloppshantering i glesbygden och landsbygdssamhällen måste effektiviseras för att minska eutrofieringen och förbättra läget i insjöar och Östersjön. Goda resultat i vattenvård nås genom att koncentrera behandlingen av avloppsvatten i tätorter till större, effektivare och mera funktionssäkra enheter. Största delen av stödet för vattenvård i glesbygden och på landsbygden är avsedd för ledningsprojekt som förväntas ge största möjliga effekt.

Byggande av matarledningar för avlopp kan stödjas med anslaget för miljövårdsarbeten (35.10.77) och anslaget för stöd till vattenförsörjningen (30.50.31). Regeringen föreslår 11 miljoner euro under moment 35.10.77 men det är alltför lite. Utifrån miljöcentralernas motiverade förslag borde anslaget vara dubbelt så stort. Riksdagen höjde anslaget för 2008 med 3 miljoner så att anslaget för tillfället är 14,2 miljoner euro. Enligt budgetpropositionen kommer nivån dock att ligga på 11 miljoner 2009 och enligt utgiftsramen även 2010 för att 2011 sjunka till 10 miljoner euro. Den kraftiga stegringen av byggnadskostnaderna har vållat problem. Jordbyggnadskostnadsindex har stigit med 10 procent under 2008 och med 40 procent jämfört med 2000. Men ingen hänsyn har tagits till detta i momentets anslagsnivå.

Utom för matarledningsprojekt bör anslaget också kunna användas för sanering av herrelös förorenad mark. Det finns uppskattningsvis mer än 500 förorenade områden som kräver snabba insatser men där ingen kan utpekas som ansvarig för saneringen. Sammantaget finns det cirka 20 000 förorenade områden. Staten har oftast deltagit i saneringen av gamla soptippar eller industriområden som har lämnats på kommunernas ansvar och som utgjort en omedelbar risk för miljön, särskilt för grundvattnet. Kostnaderna är oftast så stora att små kommuner inte klarar av dem, och utan statens bidrag skulle dessa objekt förbli osanerade.

Utskottet ber finansutskottet observera det stående problemet med det knappa anslaget för miljövårdsarbeten. Det finns ett särskilt behov av matarledningsprojekt fram till slutet av övergångsperioden före 2014 då avloppssystemen på fastigheter antingen ska uppfylla kraven i förordningen om hushållsavloppsvatten² eller vara anslutna till avloppsnätet. De regionala miljöcentralerna utreder för närvarande utifrån kommunernas utvecklingsplaner för vattenförsörjningen i vilken mån avloppsnäten på respektive

områden behöver utvidgas. För de enskilda fastighetsägarna är det viktigt att få veta om en eventuell utvidgning kommer att ske och vilka möjligheter det finns att ansluta sig till avloppsnätet innan de tvingas fatta beslut om ett reningssystem för fastigheten. Reningssystemen ska vara klara före 2014, och investeringarna går förlorade om avloppsnätet utvidgas efter det. Därför är det välmotiverat att temporärt öka stödet för utbyggnad av avloppsnätet i glesbygden om man vill att avloppsnätet inom övergångsperioden ska utvidgas till alla glesbygdsområden där det är rationellt att bygga avlopp.

Utskottet föreslår

att finansutskottet höjer anslaget för miljövårdsarbeten (35.10.77) till 15 miljoner euro och ser till att ett minst lika stort anslag finns att tillgå under hela övergångsperioden fram till 2014.

Utskottet konstaterar att bara en del av de cirka 300 000—400 000 fastigheterna har vidtagit åtgärder i enlighet med förordningen om hushållsavloppsvatten. Åtgärderna ska vara gjorda före 2014. Uppskattningsvis en femtedel av de gamla systemen uppfyller kraven i enlighet med förordningen utan effektiviserande åtgärder. De övriga ska fylla kraven antingen med fastighetsspecifika reningssystem eller genom att fastigheten ansluts till det lokala vattenverkets avloppsnät eller genom att det byggs ett gemensamt avlopps- eller reningssystem tillsammans med grannarna. Utskottet anser att långsamheten då det gäller att skrida till åtgärder delvis beror på misslyckad information. Nu gäller det att satsa på information för att snabba upp åtgärderna.

Understöd för fastighetsspecifika hushållsavloppsvattensystem kan även beviljas på sociala grunder av understödet för reparationsverksamhet (35.20.55). Det har funnits 3 miljoner euro att tillgå men bara 0,3 miljoner euro har beviljats per år på grund av de låga inkomstgränserna. Inkomstgränserna har höjts med cirka 30 procent för åren 2008—2010 och stödet kan täcka högst 35 procent av kostnaderna. Anslaget är viktigt då det för det mesta riktas till de mest behövande, men i det stora hela spelar det ingen

² Statsrådets förordning 542/2003 om behandling av hushållsavloppsvatten i områden utanför vattenverkens avloppsnät.

särskilt stor roll även om användningen skulle öka senare. Utskottet anser att man ska följa upp om höjningen av inkomstgränserna räcker till och vid behov överväga att snabbt höja gränserna.

Hushållsavdraget kan ha bättre effekt då det gäller att snabba upp åtgärderna. Utskottet anser att hushållsavdraget borde kunna utnyttjas även för planering av avloppssystemen och användning av professionella köptjänster för skötsel och underhåll.

I regeringsprogrammet sägs det att regeringen fortsatt kommer att satsa på att minska näringsbelastningen från bebyggelse, industri, jordbruk och glesbygd inom ramen för det nationella Östersjöprogrammet och i överensstämmelse med vattenvårdsstrategierna. Östersjöstaterna kommer att utarbeta ett scenario för att skydda Östersjön (den s.k. Sternmodellen) och utreda de samhälleliga och ekonomiska konsekvenserna av olika alternativ. Planering av vattenvårdsåtgärderna får belastningen från avrinningsområdena att minska och tillståndet i framför allt kustvattnen och älvarna att förbättras. Utskottet vill göra finansutskottet uppmärksam på att det inte har avsatts några medel för en utredning av kostnadseffektiviteten av att skydda Östersjön enligt Sternmodellen. Budgetpropositionen innehåller egentligen ingen finansiering av skyddet av Östersjön. Sverige däremot har satsat mycket mera på att utreda de ekonomiska konsekvenserna och har beviljat tillräckliga resurser för skyddsåtgärder.

Riksdagen har förutsatt att regeringen lämnar en särskild redogörelse om Östersjön. En sådan är under beredning och riksdagen kommer att få den under vårsessionen 2009. Att utarbeta planer för vattenvård, verkställa EU:s direktiv om en marin strategi och Östersjöns skyddskommissions (HELCOM) handlingsprogram för skyddet av Östersjön (BSAP) och påverka Internationella Sjöfartsorganisationen (IMO) hör till de bästa sätten att skydda Östersjön. Det pågår en lång rad utredningar där man undersöker om belastningen av havet kunde fås att minska bland annat genom att effektivare utnyttja de nuvarande metoderna, ta i bruk nya metoder och förbätt-

ra finansieringen. Skyddet av Östersjön är en enorm utmaning som kan förutsätta helt nya styrmedel. Genomförandet av HELCOM:s handlingsprogram för skyddet av Östersjön spelar en central roll. Därför bör man vara beredd att anslå extra resurser för programmet. Utskottet betonar i detta sammanhang att skyddet av Östersjön bör granskas som helhet och att sättet att utvärdera åtgärdernas effekter bör utvecklas.

Utskottet vill sätta fokus på problemet med årligen minskade anslag till utveckling och planering inom miljöministeriets förvaltningsområde. Pengarna finns under miljöministeriets omkostnadsmoment 35.01.01. Besluten blir kvalitetsmässigt sämre om det inte finns möjligheter att göra nödvändiga bakgrundsundersökningar och konsekvensbedömningar. För att kunna planera miljöpolitiken, bedöma effekterna och genomföra åtgärderna krävs det adekvat information vid rätt tidpunkt som stöd för beslutsfattandet.

Oljebekämpning

Oljetransporterna på Finska viken förutspås öka från 140 miljoner till 250 miljoner ton före 2015. I och med den ökade trafiken har även risken för olycksfall ökat väsentligt. Beredskapen för oljebekämpning har nyligen utretts inom ramen för två projekt, ÖTVA³ och SRÖTVA⁴. Slutsatsen av dessa utredningar är att det finns en lång rad brister i oljebekämpningsberedskapen på Finska viken. Behovet av statlig finansiering beräknas vara 10 miljoner euro per år för 2009—2018 och det totala behovet cirka 100 miljoner euro. I fråga om kostnader bör man minnas att saneringsinsatser efter oljeskador blir mångdubbelt dyrare. Stora skador, i stil med Prestige, har förors-

³ Öljyntorjuntavalmius merellä - työryhmän loppuraportti (Beredskap för oljebekämpning på öppet hav - arbetsgruppens slutrapport), Meri Hietala och Kari Lampela (red.), Suomen ympäistökeskuksen julkaisu-ja 41/2007.

⁴ Suomenlahden rannikon öljyntorjuntavalmius (Oljebekämpningsberedskapen på Finska viken), en utredning om räddningsverkens funktionsförmåga, 4.8.2008.

kat kostnader i miljonklassen. 100 miljoner är också värdet på en oljelast på 150 000 ton.

Utskottet konstaterar att det redan tidigare har avsatts 48 miljoner euro för upphandling av ett kombinationsfartyg och fartyget kan tas i bruk 2011. På 2010-talet bör man bereda sig på att upphandla två nya kombinationsfartyg.

Regeringen föreslår under Finlands miljöcentrals omkostnadsmoment ett tilläggsanslag på 600 000 euro för ett oljebekämpningscentrum. Utskottet anser att det brådskar med centrumet.

Miljöministeriet har bett att få en rapport av Finlands miljöcentral om utvecklingsbehoven i fråga om oljebekämpningsberedskapen under de närmaste tio åren. När rapporten är klar kommer ministeriet att ta ställning till hur mycket man måste höja oljeskyddsavgiften för att kunna ersätta räddningsverkens och en del av statens tilläggsupphandlingar ur oljeskyddsfonden. På grund av den dramatiska höjningen av världsmarknadspriset på råolja motsvarar den relativa storleken på oljeskyddsavgiften inte längre den bedömning som gjordes i samband med justeringen 2005 och frågan måste behandlas på nytt. Därför

skyndar utskottet på en höjning av oljeskyddsavgiften och föreslår att finansutskottet bereder sig på genomförandet av handlingsprogrammet för skyddet av Östersjön.

4 Genomförande av biodiversitetsprogrammet och underhåll av skyddsområden

Nationalparkerna och naturskyddsområdena bildar stommen i ett regionalt skydds nät som avser att bevara de delar som är värdefullast både nationellt och internationellt sett. Samtidigt är de sevärdheter öppna för allmänheten och viktiga attraktionsfaktorer för turismen. För en hållbar naturturism krävs det förbättringar i infrastrukturen. Detta är viktigt för att områdena ska behålla sitt skyddsvärde. Strategin för bevarande av hållbart nyttjande av Finlands biologiska

mångfald⁵ innehåller principer och utgör ramar för underhållet av skyddsområdena. Ett av syftena med strategin är att stoppa utarmningen av den biologiska mångfalden i vårt land fram till 2010 och befästa en gynnsam naturutveckling 2010—2016.

Utmaningarna i fråga om underhåll av rekreationstjänster har ökat då bland annat sysselsättningsfinansieringen har minskat. Samtidigt ökar antalet besökare på de populäraste skyddsområdena och många naturturismföretag bygger allt mer sin verksamhet på skyddsområden. Bara cirka en tredjedel av de planerade skyddsområdena på statens mark har inrättats och drygt 1 000 väntar på att bli inrättade. Författningsberedningen och fastighetsbildningen är på hälft och följaktligen saknar största delen av dessa områden klara gränser och gällande fredningsbestämmelser. Fastighetsbildningen har legat nere i tio år trots att naturvårdslagen förutsätter att det bildas fastigheter av statens naturskyddsområden. För att fastighetsbildningen ska kunna slutföras behövs det mer finansiering för de kommande åren.

Det finns ingen öronmärkt finansiering för skyddet av biodiversitet och verkställighet av strategin för hållbart nyttjande, inte heller för skyddet av Östersjön eller för stävjande av klimatförändringen, utan verkställigheten sker i samband med planeringen av verksamheten och ekonomin inom de olika sektorerna. Detta är en utmaning i och för sig. De olika strategierna bör också kunna samordnas i konsekvensbedömningar för att åtgärder som motiveras med till exempel klimatpolitiken inte ska få negativa effekter för biodiversiteten.

Utskottet vill i detta sammanhang även fästa uppmärksamheten vid anslaget under 35.10.21 Vissa utgifter för naturvård som föreslås vara 1,77 miljoner euro. Anslagsnivån sjunker trots

⁵ Statsrådets principbeslut av den 21 december 2006 om en strategi för bevarande av hållbart nyttjande av Finlands biologiska mångfald 2006—2016; för naturen - till nytta för människan.

att behoven ökar. Anslaget får användas till exempel för åtgärder som ingår i handlingsprogrammet för den biologiska mångfalden i skogarna i Södra Finland (METSO) och som särskilt gäller inventeringar, samarbete och uppföljning, för skydd och skötsel av utrotningshotade arter samt för vård för skadade vilda djur.

Regeringen har i sitt rambeslut avsatt ytterligare 65,8 miljoner euro för miljöministeriets förvaltningsområde för start för programmet METSO under ramperioden 2009—2012. I årets budget finns för ministeriets förvaltningsområde 11,25 miljoner euro för ändamålet. Största delen av anslaget används för att skydda naturens mångfald genom privata markägares frivilliga initiativ. Under 2008 och 2009 fokuserar miljöförvaltningen på att genomföra gamla skyddsprogram men använder också 15,5 miljoner euro för METSO. Samtidigt skapas det ett gemensamt förfarande för miljö- och skogsför-

valtningen och skogsvårdsföreningarna som behövs då fullföljandet av programmet kommer fullt i gång från och med 2010.

Sammanlagt 46,8 miljoner euro kommer att användas för att upprätthålla den biologiska mångfalden under 2009—2012. Utskottet ser med tillfredsställelse att anslagen för rådgivning om den biologiska mångfalden i skogarna ökar redan 2009 och att genomförandet av programmet förbereds. Det behövs satsningar dels på forskning om skogarnas biologiska mångfald, dels på uppföljning och utvärdering för att målet att hejda en försvagning av den biologiska mångfalden före 2010 kan nås.

Utlåtande

Miljöutskottet föreslår

att finansutskottet beaktar det som sagts ovan.

Helsingfors den 16 oktober 2008

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Rakel Hiltunen /sd
vordf. Pentti Tiusanen /vänst
medl. Marko Asell /sd
Christina Gestrin /sv
Timo Kaunisto /cent
Timo Korhonen /cent (delvis)
Merja Kuusisto /sd

Tapani Mäkinen /saml
Petteri Orpo /saml
Janne Seurujärvi /cent
Kimmo Tiilikainen /cent
Pauliina Viitamies /sd (delvis)
Henna Virkkunen /saml
ers. Janina Andersson /gröna.

Sekreterare var

utskottsråd Marja Ekroos.

AVVIKANDE MENING 1

Motivering

Utskottet har betonat behovet av en beredskap att öka offentligt byggande i tillväxtcentrum. Men regeringens budgetproposition skapar inga som helst förutsättningar för produktion av vanliga hyresbostäder till ett skäligt pris. Lösningar för reparation av ARA-hyresbostäder och energisparande ges inte heller.

För att produktionen av hyreslägenheter ska komma ens nära de uppställda målen och för att man även i framtiden ska kunna erbjuda människor hyreslägenheter till ett skäligt pris, bör man enligt socialdemokraterna se över villkoren för räntestödslån för nyproduktion av ARA-hyresbostäder och bevilja ett investeringsbidrag på 10 procent för nyproduktion och halvera den nuvarande självriskräntan på 3,4 procent. På det sättet kan hyran ligga kring cirka 10 euro/m² som i ljuset av de nuvarande boendekostnaderna kan anses vara en rimlig nivå. Socialdemokraterna har också lämnat in en budgetmotion om detta (BM 82/2008 rd).

Om man utgår från att det byggs 5 000 hyresbostäder 2009, att räntenivån ligger på 5 procent och att upphandlingsvärdet är 2 500 euro/m², bör det reserveras en bevillningsfullmakt på cirka 60 miljoner för investeringsbidrag för hyreslägenheter. Då skulle statens räntestödsutgifter öka med cirka 8 miljoner euro under det första året.

Dessutom bör systemet för ombyggnad av hyreslägenheter som ägs av Statens bostadsfond förnyas genom att villkoren för räntestödslån förbättras och stödet binds vid reparationernas energieffektivitet. För det ändamålet bör cirka 30 miljoner euro avsättas i budgeten för Statens bostadsfond. Socialdemokraterna föreslog i sin skuggbudget att motiveringen till moment 35.20.60 kompletteras med att med stöd av statsunderstödslagen (688/2001) får av Statens bostadsfonds medel 2009 beviljas tidsbundna startbidrag till ett sammanlagt belopp av högst 60 000 000 euro till dem som låter bygga bostäder enligt lagen om räntestöd för hyresbostads-

lån och bostadsrättslån för andra än grupper med särskilda behov. Startbidraget uppgår till högst 10 procent och detta belopp dras av från räntestödslånet.

Utskottet fäster inte tillräcklig uppmärksamhet vid att även låginkomsttagare som bor i rad- och flervåningshus eller hyrd bostad behöver stöd för grundlig renovering av sina bostäder. En höjning av den övre gränsen för hushållsavdraget riktas enbart till välavlönade som har möjligheten att utnyttja avdraget fullt ut. Det finns inte heller några garantier för att hushållsavdraget faktiskt används till energisparande investeringar. Tvärtom kan stödet användas till exempel för att värma sommarstugan med el så att den kan användas året runt, vilket som känt ökar energiförbrukningen. Socialdemokraterna har föreslagit att rätten till skatteavdrag för energirenoveringar i friliggande småhus ska utvidgas till dem som bor i bostadsaktiebolagshus, såsom i hög- och radhus.

Enligt statsbudgeten får enbart 22 miljoner euro av understödsanslagen inom miljöministeriets förvaltningsområde användas för energiunderstöd nästa år. Av beloppet är 2 miljoner avsedda för understöd till låginkomsttagare som bor i småhus och resten, 20 miljoner, till invånare i flervånings- och radhus i form av investeringar som förbättrar energieffektiviteten. I själva verket sjunker alltså miljöministeriets anslag jämfört med i år då anslaget efter en tilläggsbudget ökade till 24 miljoner.

Trots att staten genom Statens bostadsfond kommer att delfinansiera räntestödslån till bostadsaktiebolag för energiekonomiska reparationer, är anslaget för direkta energiinvesteringar för dem som bor i flervånings- och radhus samt för låginkomsttagare i småhus för litet. Detta är fallet särskilt om man ser på den skattelättnad som högavlönade småhusägare kan använda för renovering i enlighet med budgeten. Socialdemokraterna har också lämnat in en budgetmotion om detta (BM 8/2008 rd). Där anslås

Avvikande mening 1

MiUU 22/2008 rd — RP 116/2008 rd

9 000 000 euro till energiunderstöd för reparation.

Förslag

Vi föreslår

att finansutskottet beaktar det som sägs ovan i sitt betänkande.

Helsingfors den 16 oktober 2008

Rakel Hiltunen /sd
Merja Kuusisto /sd

Marko Asell /sd
Pentti Tiusanen /vänst

AVVIKANDE MENING 2

Miljöministeriets budgetram bara krymper och krymper. Samtidigt har ministeriet genom lagstiftning getts allt fler uppgifter. Också den svåra uppgiften att hejda minskningen av biodiversiteten och bromsa klimatförändringen har ökat ministeriets skyldigheter.

Särskilt anslagen för forskning och planering har skurits ned. Det gör det svårare för ministeriet att bereda lagstiftning på ett bra sätt, göra miljöutredningar, delta i internationella projekt och genomföra internationella avtal. Miljöutskottet har upprepade gånger hört bekymrade röster om detta.

I miljöutskottet sätter i sitt utlåtande "fokus på" de årligen minskade anslagen till utveckling och planering inom miljöministeriets förvaltningsområde. Enligt utskottet "blir besluten kvalitetsmässigt sämre om det inte finns möjligheter att göra nödvändiga bakgrundsundersökningar och konsekvensbedömningar". För att planera miljöpolitiken, bedöma effekterna och genomföra åtgärderna krävs det adekvat information vid rätt tidpunkt som stöd för beslutsfattandet. Utskottet har alldeles rätt.

Ändå var majoriteten i utskottet inte beredd att dra konsekvenserna och ge mer pengar för att

få slut på bekymret. Bland annat statens produktivhetsprogram nämndes som ett hinder för detta.

Syftet med denna avvikande mening är att poängtera för finansutskottet att läget är allvarligt.

Jag föreslår att finansutskottet ökar moment 35.01.01 Miljöministeriets omkostnader med 2 miljoner euro.

Propositionen innehåller 2 miljoner euro till organisationer och för miljövard. Momentet kan användas även för kommuner och sammanslutningar som kommunerna inrättat för förvärv av friluftsområden för att stödja förvärvandet av friluftsområden som är av regionalt eller rikstäckande intresse.

Efter omröstning bestämde utskottsmajoriteten att moment 35.01.65 inte ska ökas med det föreslagna anslaget på 500 000 euro för att garantera tillräckligt stöd till miljöorganisationer nu när anslagen på momentet fått utvidgad räckvidd.

Jag föreslår att finansutskottet ökar moment 35.01.50 Understöd till organisationer och miljövard med 500 000 miljoner euro.

Helsingfors den 16 oktober 2008

Pentti Tiusanen /vänst

Vi ställer oss bakom den avvikande meningen i fråga om ställningstagandet om anslaget för understöd till organisationer och för miljövard.

Rakel Hiltunen /sd
Merja Kuusisto /sd

Marko Asell /sd